

18. Hryshchuk, R. V., Savchuk, V. S., Hryshchuk, O. M., Musiyenko, A. P. (2018) Intelktual'na systema otsynuyvannya destruktivnoho kharakteru tekstovoho kontentu sotsial'nykh merezh na osnovi nechitkoyi lohiky [Intelligent system for assessing the destructive nature of the textual content of social networks based on fuzzy logic]. *Naukovyemni tekhnolohiyi*. № 2 (38), pp. 166–172. [in Ukr.].

19. URL : https://ua.censor.net.ua/news/3056871/syly_spetsialnyh_operatsiyi_zbroynyh_syl_ukrayiny_budut_sumisnymy_iz_sso_nato_mujenko. [in Ukr.].

20. URL : <https://www.ukrmilitary.com/2021/10/nato-response-force.html>.

ABSTRACT

The known methods of psychological influences at the previous and current stages of the conflict in the east of Ukraine, the main tools of which are social Internet resources and the mass media are systematized in the article. The phases of the development of the psychological influences in the area of the anti-terrorist operation (ATO) and the Joint Forces Operation (JFO) in the Donetsk and Luhansk regions, the main directions of the psychological influences implemented at different stages of the conflict, the target audiences (TA) that were under the influence, the narratives that were used for implementation of the psychological influences at different levels through which the psychological influences was carried out. Comparisons are made of the specifics of the implementation of the psychological influences at different stages of the conflict in the east of Ukraine and analogies are drawn with other military conflicts that occurred at different stages of history.

Keywords: *information war, target audience, methods, means, psychological influences, anti-terrorist operation, joint forces operation.*

УДК. 340.132.6

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-503-514



Ігор СЕРДЮК[©]

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ АКТ ОФІЦІЙНОГО ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА: АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ТА НОВІ ПІДХОДИ

Розглянуто існуючі в сучасній юридичній науці підходи до класифікації поняття акт офіційного тлумачення норм права. На основі їх аналізу уточнено підстави для видової диференціації формально-обов'язкового волевиявлення органів публічної влади (їх посадових і службових осіб), що здійснює інформаційний вплив на свідомість право-дієздатних суб'єктів права шляхом роз'яснення змісту норм права і приписів ненормативного характеру або окремих їх фрагментів, а також обґрунтовано ряд нових підходів до поділу категорії акт офіційного тлумачення норм права на основі таких критеріїв: 1) за онтологічним статусом акта тлумачення норм права у національній правовій системі; 2) залежно від того, наскільки правильно (адекватно) відображена в інтерпретаційному акті воля суб'єкта правотворчості; 3) залежно від ролі інтерпретаційно-правових актів у розвитку юридичних колізій; 4) за способом зв'язку акта тлумачення норм права з правовою дійсністю.

Ключові слова: *категорія акт офіційного тлумачення норм права (інтерпретаційно-правовий акт), критерії (підстави) для видової диференціації, класифікація поняття акт офіційного тлумачення норм права, видова диференціація актів тлумачення норм права, вид інтерпретаційно-правового акта.*

Постановка проблеми. Нагальна потреба пізнання акта тлумачення норм права як самостійного явища правової дійсності в усій багатоманітності його проявів, вимагає розробки науково обґрунтованих підходів до класифікації однойменної загальнотеоретичної категорії. На цій проблемі акцентував увагу у свій час академік Ю. Годика. Вчений, зокрема, відзначав, що правова природа, види та вимоги до актів тлумачення права в українській юридичній літературі серйозно не досліджувались, а необхідність у цьому є, і до того ж досить велика [13, с. 89].

© І. Сердюк, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3655-721X>

iserdiuk@ukr.net

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблема видової диференціації категорії акт тлумачення норм права не нова для юридичної науки. Вагомий внесок у її розробку належить таким фахівцям у галузі загальнотеоретичної юридичної науки, як: С. Алексєєв [1], Ю. Ведерніков [3], Ю. Власов [4], В. Карташов [5], Л. Морозова [7], П. Рабінович [8], Ю. Тодика [13], Г. Христова [15] й ін. Водночас її не можна вважати остаточно вирішеною через обмеженість підходів до видової диференціації досліджуваного поняття та їх недосконалість, а подекуди і суперечність.

Мета статті – уточнити існуючі та запропонувати ряд нових підходів до класифікації категорії акт тлумачення норм права.

Досягнення визначеної дослідницької мети зумовило необхідність використання такого загальнонаукового методу пізнання, як аналіз, що передбачає поділ цілого (у межах цього дослідження – родового поняття акт тлумачення норм права, що має найбільший обсяг) на складові частини (видові поняття з меншим обсягом).

У методологічному плані важливо, на нашу думку, уточнити словесний символ загальнотеоретичної категорії, обсяг якої зазнає такого поділу. Йдеться, зокрема, про те, що загальноновживане в теорії права терміно-поняття «акт тлумачення норм права» може відображати результати як офіційного, так і неофіційного тлумачення норм права. Саме таким підходом до розуміння досліджуваного поняття керувався Ю. Тодика, який наголосив на відсутності в традиційній класифікації поділу на акти офіційного та неофіційного тлумачення. В основу логічної операції поділу категорії, що складає предмет розгляду, автор поклав критерій правових наслідків тлумачення [13, с. 88].

Правомірність і практична результативність актів неофіційного тлумачення, а також вимоги, що висувуються до них, на думку правника, виявляються у наступному: по-перше, важливо, щоб такими актами не допускалося викривлення смислу норми, що тлумачиться; по-друге, акт повинен містити інтерпретаційні положення відносно того, як необхідно розуміти і застосовувати відповідну правову норму на практиці; по-третє, норма права має інтерпретуватися лише підзаконними правовими засобами, прийомами і способами; акт тлумачення не повинен виходити за межі норми права; по-четверте, практичну результативність не потрібно змішувати з результатами тлумачення, оскільки практична результативність свідчить про те, скільки та як часто до інтерпретаційного акта звертаються суб'єкти правозастосування й інші зацікавлені особи, щоб покласти його в основу використати його в основі юридичної справи; по-п'яте, акти неофіційного професійного тлумачення разом з актами офіційного тлумачення слугують додатковою гарантією правильного застосування норми права; по-шосте, акти неофіційного тлумачення не мають обов'язкової юридичної сили, але володіють і деякими юридичними властивостями, притаманними актам офіційного тлумачення [13, с. 89].

Принагідно уточнити, що у межах цієї наукової праці нами буде здійснено класифікацію поняття акт офіційного тлумачення норм права.

Виклад основного матеріалу. Огляд наукової та навчальної юридичної літератури за темою дослідження свідчить про те, що вченими обґрунтована низка підходів до класифікації поняття акт офіційного тлумачення норм права. Найбільш повно це питання відображено в роботі В. Карташова «Теорія правової системи суспільства» [5]. Правник вказує на можливість проведення видової диференціації інтерпретаційно-правових актів за різними підставами. Так, зокрема, за рівнем (ступенем) загальності роз'яснень, що містяться в інтерпретаційному акті, розрізняють загальні (нормативні) й індивідуальні (казуальні) акти. Перші, вважає вчений, містять неперсоніфіковані стосовно адресатів роз'яснення, розраховані на типові соціально-правові ситуації і діють у всіх випадках реалізації інтерпретованих правових приписів. Другі (маються на увазі акти казуального тлумачення) приймаються у зв'язку з конкретною справою для її правильного вирішення [5, с. 406–407].

Аналіз вищенаведеного підходу до поділу досліджуваної категорії свідчить про обґрунтованість виокремлення вищезгаданих різновидів акта тлумачення норм права. Водночас критерій, обраний автором для проведення цієї логічної операції, може бути предметом дискусії. Підставою для такого твердження є теоретичне положення про розмежування способів викладення норм права практично за аналогічним критерієм – за рівнем узагальнення. Причому рівень узагальнення є оціночним поняттям по відношенню до змісту норми права, а не її адресатів. Що ж до інтерпретаційно-правового акта, то рівень (ступінь) загальності роз'яснень так само може мати

відношення не стільки до адресатів, скільки до граматичної конструкції, в якій об'єктивується волевиявлення інтерпретатора. Тому більш коректним вважаємо судження про обґрунтованість розмежування актів офіційного тлумачення норм права на нормативні та казуальні за сферою дії. Принагідно відзначимо, що на основі схожого критерію (за сферою) здійснюється і поділ первинної по відношенню до інтерпретаційно-правового акта категорії – тлумачення норм права; так само термінологічно та змістовно схожими є і видові поняття як результат проведення цієї логічної операції. Йдеться про нормативне та казуальне тлумачення норм права.

Залежно від суб'єктів, які здійснюють нормативну (загальну) та казуальну (індивідуальну) інтерпретацію, В. Карташов розрізняє акти автентичного та делегованого (легального) тлумачення. За визначеним критерієм виокремлюють також акти: а) державних і недержавних органів; б) представницьких і виконавчих органів державної влади; в) судів; г) контрольних і наглядових органів (прокуратури й ін.); г) федеральних органів та інших суб'єктів інтерпретаційної практики [5, с. 407].

Ми не заперечуємо тези про існування в національній правовій системі згаданих вище різновидів інтерпретаційно-правового акта, проте не вважаємо коректною по відношенню до актів автентичного та делегованого тлумачення норм права вищезгадану підставу. Ближчими до істини, на нашу думку, є ті вчені (наприклад, П. Рабінович, Ю. Ведерніков), які логічну операцію поділу досліджуваного нами поняття в межах цього підходу здійснили за «авторством» норми права, що є предметом тлумачення [8, с. 144], [3, с. 312].

Що ж до класифікації інтерпретаційно-правових актів за суб'єктами, які здійснюють інтерпретацію, то вона має проводитися з урахуванням тих положень правничої науки, що правильно відображають видову диференціацію державних органів, а також суб'єктів правовідносин. Адже очевидно, що акти представницьких і виконавчих органів державної влади, судів, контрольних і наглядових органів, а також федеральних органів, що їх автор виокремив як самостійні різновиди, охоплюються обсягом поняття інтерпретаційно-правові акти державних органів.

За об'єктами інтерпретаційної діяльності В. Карташов указує на можливість різноманітної класифікації інтерпретаційних актів. Учений відзначає, що виокремлюються акти, які розкривають зміст і форму: а) нормативних правових актів; б) правозастосовних й інших індивідуальних актів; в) інтерпретаційних актів і т. ін. [5, с. 407].

Ми не ставимо під сумнів тезу правника про існування в національній правовій системі інтерпретаційно-правових актів, що розкривають зміст як нормативно-правових актів та інших джерел об'єктивного права (а точніше, вміщених у них правоположень), так і актів застосування норм права. Водночас предметом дискусії у межах цього підходу до поділу досліджуваного поняття вважаємо визначений ученим критерій для цієї логічної операції. Як відомо, у питанні розуміння об'єкта тлумачення існує певний дуалізм у поглядах учених на однойменний правовий феномен. Деякі з них, наприклад, Ю. Власов, під об'єктом тлумачення розуміють волю законодавця, матеріалізовану в нормах права [4, с. 12], через що виокремлення вищезгаданих різновидів інтерпретаційно-правового акта вважаємо алогічним. Однак це зовсім не означає, що воля суб'єкта правотворчості як об'єкт тлумачення, не може слугувати підставою для видової диференціації досліджуваного поняття, щоправда її результати будуть збігатися з класифікацією суб'єктів правотворчості.

Близькою до попередньої класифікації досліджуваної загальнотеоретичної категорії, що до того ж яка має самостійне значення, правник вважає видову диференціацію інтерпретаційних актів за предметом правового регулювання («галузеву» ознакою). Вчений, зокрема, розрізняє інтерпретаційні акти матеріального й процесуального, конституційного, цивільного, трудового й інших галузей права [5, с. 407]. Критерій, обраний ученим для поділу поняття акт офіційного тлумачення норм права, не викликає заперечень, адже орієнтує нас у значному масиві правових норм, які мають різну галузеву приналежність. Натомість різновиди інтерпретаційно-правового акта, що їх виокремив автор, із усією очевидністю виходять за межі відповідного класифікаційного ряду. Вказану тезу підтверджує усталений в сучасній правничій науці підхід до розмежування галузей матеріального й процесуального права за субординацією у правовому регулюванні (за їх місцем в механізмі правового регулювання).

Вищенаведений підхід до класифікації поняття інтерпретаційно-правового акта

може бути доповнений іншим – за предметом тлумачення. Попри певну термінологічну схожість критерію для проведення цієї логічної операції (предмет правового регулювання та предмет тлумачення), різновиди правових актів будуть мати суттєві відмінності. З огляду на підтримку автором позиції Ю. Власова щодо розуміння поняття предмет тлумачення, яким виступає сама норма, її текст, а також тексти, пов'язаних із нею правових і неправових джерел (по суті, матеріалізований вираз волі законодавця) [4, с. 13], вважаємо за необхідне виокремити: 1) акти тлумачення норм права (в єдності їх змісту та зовнішньої форми виразу); 2) акти тлумачення нетипових правових розпоряджень, які лише умовно визнаються нормами права, адже не є правилами поведінки; 3) акти тлумачення окремих фрагментів нормативно-правових приписів як словесної форми вираження правових норм. Запропонований підхід до класифікації поняття інтерпретаційно-правовий акт узгоджується з авторським розумінням категорій тлумачення норм права [11, с. 41] й акт тлумачення норм права [10, с. 84], а також підтверджується юридичною практикою органу конституційного контролю в Україні, в рішеннях якого неодноразово роз'яснювався не лише зміст правових норм, але й уживаних у їх тексті окремих термінів.

В. Карташов наголошує на потенційній можливості диференціації всіх інтерпретаційних актів залежно від їх юридичної сили. Як приклад, учений відзначає, що в системі арбітражних судів найбільшу юридичну силу мають постанови Пленуму Вишого Арбітражного Суду [5, с. 407]. Питання обґрунтованості цього підходу до поділу поняття акт офіційного тлумачення норм права, на нашу думку, може бути вирішене на основі попереднього з'ясування такої властивості правового акта, як його юридична сила. Цю властивість традиційно розглядають як притаманну саме нормативно-правовим актам і пов'язують із місцем, яке займає суб'єкт правотворчості в ієрархічній системі державних органів. На підтвердження цієї тези наведемо таке судження П. Рабіновича: «юридична сила – це специфічна властивість нормативно-правових актів, яка розкриває їх співвідношення і залежність за формальною обов'язковістю та визначається місцем правотворчого органу в механізмі держави» [8, с. 107].

Аналіз вищенаведеного теоретичного положення дозволяє зробити припущення про джерело походження юридичної сили правового акта, яким є правотворчий орган. Оскільки вказані суб'єкти не завжди наділені правом здійснювати автентичне офіційне тлумачення правових норм, очевидним є той факт, що лише частина інтерпретаційно-правових актів ухвалюється ними. Більше того, нині правоінтерпретаційні повноваження колегіального представницького органу державної влади, який посідає вищий щабель в ієрархії державних органів України, обмежені офіційним тлумаченням ухвалених постанов. Тому інтерпретаційно-правові акти Парламенту, в яких роз'яснюється зміст приписів вищезгаданого підзаконного акта, апіорі не можуть мати вищої юридичної сили у порівнянні навіть із рішеннями місцевого суду, який уповноважений здійснювати казуальне офіційне тлумачення законів, що ним застосовуються.

Схожим із попереднім з огляду на обрану підставу для класифікації інтерпретаційно-правових актів – ступінь їх обов'язковості, вважаємо підхід до поділу однойменного поняття, запропонований Г. Христовою [15]. Аргументом на підтвердження цієї тези може слугувати дещо відмінний від наведеного вище погляд на юридичну силу як властивість правового акта. Зокрема, С. Алексєєв дію нормативного юридичного акта визначає як реальне функціонування виражених в акті юридичних норм, фактичний прояв юридичної енергії. Таке реальне функціонування юридичних норм, на думку вченого, охоплюється поняттям юридичної сили (правової обов'язковості) [1, с. 237].

Своєрідним доповненням вищенаведеного теоретичного доказу може слугувати формально-юридичний аргумент – конституційно-правова норма, закріплена у ст. 151-2 Конституції України. Нею, зокрема, передбачено, що рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені [6]. Аналіз цієї норми Основного Закону свідчить про те, що суб'єкт законотворчості не робить жодних застережень із приводу тих рішень Конституційного Суду України, які ухвалені ним у результаті здійснення функцій конституційного контролю (такі правові акти мають самостійне значення в механізмі правового регулювання) та офіційного тлумачення Конституції України (ці правові акти діють лише в єдності з нормами Основного Закону держави).

У плані характеристики запропонованого Г. Христовою підходу, зауважимо, що

дослідниця розмежує акти тлумачення норм права на обов'язкові та переконливі (рекомендаційні). До обов'язкових відносить рішення Конституційного Суду України щодо тлумачення Основного Закону Української держави, а до рекомендаційних – роз'яснення вищих спеціалізованих судів, а також загальні коментарі (загальні рекомендації), що ухвалюються моніторинговими органами ООН (Комітетом з прав людини, Комітетом проти катувань, Комітетом з ліквідації расової дискримінації й ін.) та пояснювальні доповіді (англ. Explanatory reports), зокрема, пояснювальні доповіді до конвенцій Ради Європи з різних питань прав людини або протоколів до них, що схвалюються Комітетом Міністрів Ради Європи. Такі документи, стверджує правник, є актами «авторитетного» тлумачення (англ. authoritative interpretation) положень міжнародно-правових договорів. Вони мають офіційний характер, відтворюють компетентну позицію міжнародної установи, юрисдикція якої визнана державами учасниками, у тому числі й Україною, та мають урахуватись державою при виконанні зобов'язань щодо прав людини, гарантованих відповідним міжнародним актом [15, с. 197].

Повертаючись до питання іманентності правовому акту юридичної сили (їх обов'язковості), необхідно виходити з того, чи визначає вона його конкретне існування. Зважаючи на таку рису акта офіційного тлумачення норм права, як відсутність самостійного значення в механізмі правового регулювання суспільних відносин, що означає можливість його дії лише в єдності з тим нормативно-правовим актом, норми якого тлумачаться, відповідь на це питання матиме форму заперечення. Тож видова диференціація досліджуваного поняття має здійснюватися з урахуванням юридичної сили саме нормативно-правового акта. Однак це зовсім не означає нівелювання того місця, що його посідає інтерпретатор в ієрархічній системі державних органів. Підтвердженням цьому можуть слугувати правороз'яснювальні акти Верховного Суду, що мають пріоритет у порівнянні з інтерпретаційно-правовими актами апеляційних і місцевих судів. Звісно ж, що ми виходимо з єдності дії таких актів судів загальної юрисдикції з нормативно-правовими актами. Без неї видова диференціація інтерпретаційно-правових актів за критерієм юридичної сили (ступеня їх обов'язковості) є методологічно некоректною та логічно хибною.

За функціями В. Карташов інтерпретаційно-правові акти розмежує на правоприпиняючі, правоконкретизуючі й ін. [5, с. 407]. Оцінюючи методологічну коректність і обґрунтованість цього підходу до поділу поняття акт офіційного тлумачення норм права, необхідно виходити з того, що по-перше, акт тлумачення норм права як юридичний засіб, задіяний у механізмі правового регулювання суспільних відносин, не може виконувати правоприпиняючої (правоскасовуючої) функції, адже остання розглядається правничою наукою як один із напрямів впливу правотворчості на систему регулювання суспільних відносин; по-друге, не всі правники конкретизацію розглядають як функцію тлумачення норм права. Ю. Власов, наприклад, прямо наголошує на необхідності розмежування тлумачення норм права й юридичної конкретизації. Сутність останньої, на думку вченого, полягає у виданні правоположення, яке не виходить за межі змісту норми права, але містить у собі нові елементи регулювання суспільних відносин, не виражені у цій правовій нормі. При тлумаченні лише з'ясовуються, розкриваються, обґрунтовуються частини змісту правової норми, але нових елементів правового регулювання не встановлюється [4, с. 149].

Проте наведені аргументи зовсім не означають, що здійснювані інтерпретаційно-правовим актом функції не можуть слугувати критерієм для його видової диференціації. Оскільки цей різновид правового акта публічної влади в єдності з правилом поведінки, дійсний зміст якого встановлюється, діє безпосередньо на правосвідомість учасників суспільного життя, а опосередковано і на їх юридично значущу поведінку, є достатньо підстав для розмежування актів тлумачення норм права за функціями на регулятивні й охоронні за аналогією з нормами права та нормативно-правовими актами.

Залежно від порядку видання В. Карташов розрізняє інтерпретаційні акти, прийняті колегіально і на основі єдиноначальності [5, с. 408]. Якщо різновиди акта офіційного тлумачення норм права, що їх виокремив автор, не викликають заперечень, то підстава для поділу досліджуваного нами поняття може складати предмет дискусії. По-перше, вживаний автором термін «порядок видання» значною мірою обмежує обсяг категорії інтерпретаційно-правовий акт, адже очевидно, що для правових актів, які мають вербальну форму, взагалі не передбачений порядок видання. По-друге, видання акта роз'яснення норм права (що рівнозначно його опублікуванню) розглядається як

самостійна і до того ж завершальна стадія правороз'яснювального процесу [4, с. 100]. Цій стадії передують дії суб'єкта офіційного тлумачення норм права із прийняття інтерпретаційно-правового акта. Саме вони складають основну стадію правороз'яснювального процесу і саме з цими діями, а точніше, способом ухвалення рішення, необхідно пов'язувати вищезгадані різновиди акта офіційного тлумачення норм права.

За сферами суспільного життя, на які спрямований вплив інтерпретаційних актів, В. Карташов пропонує розрізняти акти у сфері економіки, правосуддя, освіти й т. ін. [5, с. 408]. Ми поділяємо тезу вченого про спрямованість дії актів офіційного тлумачення норм права на різні сфери суспільного життя, хоча й із певним застереженням. Вплив на суспільні відносини здійснюється інтерпретаційно-правовим актом лише в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється. Тож сфера дії інтерпретаційно-правового акта буде збігатися зі сферою дії нормативно-правового акта.

Водночас некоректним з погляду соціальної філософії вважаємо виокремлення тих різновидів інтерпретаційно-правового акта, що діють у сфері правосуддя й освіти. Це судження підтверджується теоретичним положенням про існування таких основних сфер суспільного життя: економічної, політичної, культурної (духовної), сімейної й екологічної. Що ж до правосуддя, то його коректніше розглядати не як сферу суспільного життя, а як сферу застосування права. Освіта ж є одним із зрізів духовного (культурного) життя суспільства.

Зважаючи на наведені аргументи, вважаємо обґрунтованим поділ поняття акт офіційного тлумачення норм права за сферою його дії, буття. За означеним критерієм необхідно розрізняти:

- 1) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свою дію на економічну сферу;
- 2) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свій вплив на політичну сферу;
- 3) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свою дію на культурну сферу;
- 4) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свій вплив на сімейну сферу;
- 5) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свою дію на екологічну сферу.

Залежно від території, на яку поширюється їх дія, В. Карташов виокремлює інтерпретаційні акти федерального, республіканського, обласного, місцевого та локального значення [5, с. 408]. Наведений підхід до поділу досліджуваної категорії хоча й урахує федеративну форму державного устрою, однак не дає відповіді на питання про відмінність між інтерпретаційними актами місцевого та локального значення. Необхідність такої аргументації обумовлена етимологією слова «локальний», що походить від латинського слова «localis» і буквально перекладається як місцевий. Тож, на нашу думку, відсутні достатні підстави для розмежування терміно-понять «інтерпретаційно-правовий акт локальної дії» й «інтерпретаційно-правовий акт місцевої дії», адже вони несуть у собі однакове смислове навантаження та мають рівнозначне змістовне наповнення. Принагідно варто відзначити і той факт, що територіальні межі дії акта тлумачення норм права, як правило, співпадають із територіальними межами юрисдикції суб'єкта правоінтерпретаційної діяльності.

За строками дії акти тлумачення норм права бувають постійними й тимчасовими [5, с. 408]. Цей підхід до класифікації інтерпретаційно-правового акта враховує ту його властивість, що є відображенням спільної з нормативно-правовим актом долі, зокрема, чинності та її втрати.

За колом суб'єктів (адресатів) В. Карташов розрізняє інтерпретаційні акти, адресовані громадянам, їх колективам і організаціям, суддям арбітражних судів, прокурорам і т. ін. [5, с. 408]. Ідею поділу категорії акт офіційного тлумачення норм права за вказаним критерієм вважаємо не лише раціональною, але й об'єктивно необхідною. Водночас її практична реалізація має здійснюватися не шляхом визначення усіх можливих адресатів, а з урахуванням обґрунтованої в сучасній правничій науці класифікації суб'єктів права. Йдеться про інтерпретаційно-правові акти, адресовані а) фізичним особам; б) юридичним особам; в) соціальним спільнотам; г) державі.

За найменуванням (назвою) інтерпретаційні акти бувають різноманітними:

постанови, ухвали, укази, накази, інформаційні листи, огляди, роз'яснення і т. ін. [5, с. 408]. Аналіз вищенаведеного судження вченого свідчить про існуючу багатоманітність юридичних форм інтерпретаційно-правового акта. З цього приводу Л. Морозова слушно зауважила: «зазвичай акт тлумачення втілюється в ту ж форму, що й акт, який тлумачиться ...» [7, с. 307]. Щоправда, істинність цього положення підтверджується лише по відношенню до актів автентичного тлумачення, тобто офіційного роз'яснення змісту правових норм, яке здійснюється суб'єктом нормотворчості. Натомість практика легального (делегованого) та казуального тлумачення цю тезу спростовує.

Залежно від складності логічної, семантичної, стохастичної й інших структур, В. Карташов розрізняє відносно прості й досить складні інтерпретаційні акти [5, с. 408]. Ми поділяємо тезу автора з приводу необхідності виокремлення вказаних різновидів правового акта. Водночас методологічно некоректним вважаємо обраний автором критерій для логічної операції поділу категорії інтерпретаційно-правовий акт, що передбачає у тому числі й так звану його «стохастичну» структуру. І хоча сам правник не розкриває зміст цього поняття, із великим ступенем вірогідності можна зробити припущення про випадковий характер змін у таких структурах або ж обумовленість внутрішньої будови інтерпретаційно-правового акта випадковими чинниками. Висловлене припущення ґрунтується на розумінні терміна «стохастичний», що у Великому тлумачному словнику сучасної української мови інтерпретується як випадковий, імовірнісний [2, с. 1201]. У зв'язку з цим не позбавлене сенсу питання про стохастичну структуру інтерпретаційно-правового акта як складову предмета пізнання загальнотеоретичної юридичної науки. Незважаючи на наявний плуралізм у поглядах учених на предмет теорії держави і права (спеціально досліджуючи це питання автор виокремив 5 підходів), більшість із них вважають таким загальні закономірності виникнення, функціонування та розвитку державно-правових явищ, тобто державно-правові закономірності [9]. Під категорією державно-правова закономірність пропонується розуміти об'єктивний, необхідний, повторюваний, суттєвий, для певних умов загальний і сталий зв'язок державно-правових явищ між собою, а також з іншими соціальними феноменами, який обумовлює і впроваджує якісну визначеність цих явищ, що виявляється в їхніх юридичних властивостях [5, с. 164]. Аналіз вищенаведеного судження свідчить про те, що стохастична структура інтерпретаційно-правового акта з усією очевидністю не має властивостей, іманентних державно-правовій закономірності, а отже, не може визнаватися складовою предмета теорії держави і права.

Водночас акт тлумачення норм права як юридичний документ має не лише логічну, але й мовну, граматичну та інші основи його організації. Тому правильніше (або навіть коректніше) говорити про логіко-лінгвістичну (граматичну, синтаксичну) структуру інтерпретаційно-правового акта. Найбільш досконалим його різновидом? з погляду логіко-лінгвістичної структури? є рішення Конституційного Суду України, що містять вступну, описову та резолютивну частини [3, с. 407-408]. Саме їх за означеною підставою для класифікації досліджуваного поняття можна віднести до різновиду складних.

Принагідно відзначити і те, що наведений підхід до видової диференціації категорії інтерпретаційно-правовий акт суттєво обмежує її обсяг лише юридичними документами, залишаючи поза увагою акти тлумачення норм права, що мають вербальну форму. Такі акти є результатом офіційного казуального (судового чи адміністративного) тлумачення норм права як самостійної стадії правозастосовного процесу [12, с. 28].

Залежно від результатів інтерпретаційної практики, пропонується розрізняти акти буквального (адекватного), розширювального й обмежувального тлумачення [5, с. 408]. Оскільки буквальне, обмежувальне й розширювальне тлумачення норм права сучасна правова доктрина розглядає передовсім як результат їх з'ясування, вважаємо, що в основу аналізованого нами підходу до видової диференціації досліджуваного поняття має бути покладено саме ці результати, а не результати їх інтерпретації. Такий умовивід ураховує смислове навантаження слова «інтерпретація», що буквально означає роз'яснення. Тож у термінологічному плані більш коректним вважаємо такий критерій для класифікації досліджуваного поняття: «залежно від результатів правотлумачної практики».

В. Карташов також наголошує на необхідності виокремлення змішаних правових актів, які: а) приймаються різними суб'єктами інтерпретаційної практики; б) містять

різні за своєю юридичною природою (загальні й індивідуальні, правоприпиняючі й ін.) роз'яснення; в) містять не лише інтерпретаційні положення, але й нормативно-правові, правозастосовні й інші юридичні приписи [5, с. 408]. Висловлена автором ідея виокремлення змішаних правових актів, на нашу думку, є досить продуктивною. Але вона виходить за межі предмета цього дослідження, адже ним є класичний інтерпретаційно-правовий акт, що не має рис нормативного чи правозастосовного актів.

У спеціалізованій юридичній літературі знайшли своє відображення й інші підходи вчених до класифікації поняття акт тлумачення норм права. Зокрема, залежно від структурного елемента норми права, що тлумачиться, розрізняють: а) акти тлумачення гіпотези норми права; б) акти тлумачення диспозиції норми права; в) акти тлумачення санкції норми права [3, с. 312]. Практика правоінтерпретаційної діяльності підтверджує існування не лише вказаних різновидів правового акта; вона є свідченням того, що тлумачитись можуть і ті складові норми права, які виходять за межі такої структури. У цьому плані мав рацію В. Федоренко, який у широкому розумінні структуру норми конституційного права України визначав як систему всіх активно взаємодіючих між собою елементів відповідної галузевої норми права (гіпотези, диспозиції та санкції) в їх органічному взаємозв'язку з основними елементами конституційно-правових відносин, які виникають, змінюються та припиняються на підставі дієвості конкретної норми національного конституційного права, об'єктивованої в Конституції та законах України. Такими структурними елементами норми конституційного права, на думку вченого, необхідно вважати: 1) ціль і мету норми; 2) суб'єкт норми; гіпотезу норми; 3) диспозицію норми; 4) санкцію норми [14, с. 505-506]. Якщо навіть зважити на синонімічність термінів «ціль норми права» та «мета норми права», а також некоректність визнання суб'єкта елементом правової норми (хоча у процесі розкриття змісту норми права як самостійне може розглядатися і питання визначення кола суб'єктів, на яке поширюється дія правила поведінки – авт. І. Сердюк), за критерієм залежності від структурного елемента норми права, що тлумачиться, можна виокремити четвертий різновид інтерпретаційно-правового акта – акт тлумачення мети правової норми.

За онтологічним статусом у національній правовій системі пропонується розрізняти такі різновиди досліджуваного поняття: акт тлумачення норм права, що є волевиявленням інтерпретатора, об'єктивоване в окремому юридичному документі; акт тлумачення норм права, що є волевиявленням інтерпретатора, об'єктивоване в мотивувальній частині іншого за своєю юридичною природою правового акта, що має персоналізований характер; акт тлумачення норм права, що у правовій дійсності об'єктивується у вербальній, тобто словесній формі.

Залежно від того, наскільки правильно (адекватно) відображена в інтерпретаційному акті воля суб'єкта правотворчості: а) акти правильного (адекватного) відображення волі суб'єкта правотворчості; б) акти, в яких неправильно відображена чи навіть викривлена воля суб'єкта правотворчості. Такі правові акти є дефектними за своїм змістом. Наведений підхід до видової диференціації досліджуваного поняття має не лише суто теоретичне, але й важливе практичне значення, адже помилки у з'ясуванні та роз'ясненні волі суб'єкта правотворчості мають своїм наслідком дефекти у правозастосуванні. З цього приводу Ю. Тодика наголошує: «Бажано, щоб акти офіційного та неофіційного тлумачення були вільні від помилок» [13, с. 93].

Сучасна правова доктрина розглядає тлумачення норм права як ефективний спосіб розв'язання правових колізій. Проте, як свідчить юридична практика, сама ж правоінтерпретаційна діяльність доволі часто стає джерелом вищезгаданого деструктивного явища правової дійсності. Саме цим можна пояснити ухвалення юрисдикційними органами різних за своїм змістом рішень у аналогічних справах. Зважаючи на цей факт, обґрунтовано вважаємо видову диференціацію категорії акт тлумачення норм права залежно від їх ролі у розвитку правових колізій. За вказаним критерієм пропонуємо розрізняти: 1) акти тлумачення норм права, що спричиняють правові колізії, причому як правороз'яснювальні, так і правозастосовні; 2) акти тлумачення норм права, роль яких зводиться до подолання правових колізій.

Як свідчить юридична практика, на ступінь ефективності нормативно-правових і правозастосовних актів у механізмі правового регулювання суспільних відносин значною мірою впливає факт наявності або відсутності формально-обов'язкового волевиявлення органів публічної влади (їх посадових і службових осіб), що здійснює

інформаційний вплив на свідомість праводієздатних суб'єктів права шляхом роз'яснення змісту приписів загального й індивідуального характеру, а також нетипових правових розпоряджень. Тому не позбавлена сенсу видова диференціація інтерпретаційно-правових актів за способом зв'язку з правовою дійсністю на такі види: 1) позитивні, наявність яких підвищує дієвість нормативно-правових і правозастосовних актів; та 2) негативні, відсутність яких знижує ефективність нормативно-правових та індивідуально-правових актів.

Висновки. Уточнена й збагачена новими підходами класифікація категорії акту тлумачення норм права може бути відображена через сукупність таких суджень про підстави для її здійснення та багатоманітність форм прояву досліджуваного явища правової дійсності:

1) за сферою дії виокремлюють: а) нормативні інтерпретаційно-правові акти; б) казуальні інтерпретаційно-правові акти;

2) за «авторством» норми права, що є предметом тлумачення, розрізняють: а) акти автентичного тлумачення та б) акти делегованого (легального) тлумачення;

3) за суб'єктами, які здійснюють офіційну інтерпретацію норм права, виокремлюють: а) акти державних органів; б) акти органів місцевого самоврядування; в) акти посадових і службових осіб органів публічної влади;

4) залежно від об'єктивованої в нормах права волі суб'єкта правотворчості як об'єкта тлумачення, розрізняють: а) акти, в яких визначена воля парламенту; б) акти, в яких з'ясована та роз'яснена воля глави держави; в) акти, в яких інтерпретована воля уряду й ін.;

5) за предметом правового регулювання («галузевою» ознакою) виокремлюють: інтерпретаційні акти конституційного, цивільного, трудового, цивільно-процесуального, кримінально-процесуального й інших галузей приватного та публічного права;

6) за предметом тлумачення розрізняють: а) акти тлумачення норм права (в єдності їх змісту та зовнішньої форми виразу); б) акти тлумачення нетипових правових розпоряджень, які лише умовно визнаються нормами права, адже не є правилами поведінки; в) акти тлумачення окремих фрагментів нормативно-правових приписів як словесної форми вираження правових норм;

7) за здійснюваними в єдності з нормативно-правовим і правозастосовним актами функціями виокремлюють а) регулятивні й б) охоронні інтерпретаційно-правові акти;

8) за способом їх ухвалення розрізняють: а) акти тлумачення, ухвалені колегіально; б) акти тлумачення, ухвалені на основі єдиноначальності;

9) за сферою його дії (буття) виокремлюють: а) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свою дію на економічну сферу; б) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свій вплив на політичну сферу; в) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свою дію на культурну сферу; г) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свій вплив на сімейну сферу; д) інтерпретаційно-правові акти, що в єдності з нормами права, зміст яких роз'яснюється, поширюють свою дію на екологічну сферу;

10) залежно від території, на яку поширюється їх дія, пропонується розрізняти: а) інтерпретаційні акти загальнодержавної дії; б) інтерпретаційні акти республіканської дії; в) інтерпретаційні акти місцевої (локальної) дії;

11) за строками дії акти тлумачення норм права диференціюють на постійні й тимчасові;

12) за колом суб'єктів (адресатів) пропонується розрізняти інтерпретаційно-правові акти, адресовані: а) фізичним особам; б) юридичним особам; в) соціальним спільнотам; г) державі;

13) за найменуванням (назвою) інтерпретаційні акти набувають таких юридичних форм: а) рішення; б) постанови; в) ухвали; г) указу, г) наказу, д) інформаційного листа й ін.;

14) залежно від ступеня складності логіко-лінгвістичної структури інтерпретаційно-правового акта як юридичного документа, розрізняють відносно прості й досить складні акти;

15) залежно від результатів правотлумачної практики розрізняють: а) акти буквального (адекватного) тлумачення; акти обмежувального тлумачення та в) акти розширювального тлумачення;

16) за критерієм залежності від структурного елемента норми права, що тлумачиться, пропонується розрізняти: а) акти тлумачення гіпотези норми права; б) акти тлумачення диспозиції норми права; в) акти тлумачення санкції норми права; г) акти тлумачення мети правових норм;

17) за онтологічним статусом у національній правовій системі пропонується виокремлювати такі різновиди досліджуваного поняття: а) акт тлумачення норм права, що є волевиявленням інтерпретатора, об'єктивоване в окремому юридичному документі; б) акт тлумачення норм права, що є волевиявленням інтерпретатора, об'єктивоване в мотивувальній частині іншого за своєю юридичною природою правового акта, що має персоніфікований характер; в) акт тлумачення норм права, що у правовій дійсності об'єктивується у вербальній, тобто словесній формі;

18) залежно від того, наскільки правильно (адекватно) відображена в інтерпретаційному акті воля суб'єкта правотворчості, запропоновано розрізняти: а) акти правильного відображення волі суб'єкта правотворчості; б) акти, в яких неправильно відображена чи навіть викривлена воля суб'єкта правотворчості;

19) залежно від ролі інтерпретаційно-правових актів у розвитку юридичних колізій, обгрунтовано вважаємо їх диференціацію на такі різновиди: а) акти тлумачення норм права, що спричиняють правові колізії, причому як правороз'яснювальні, так і правозастосовні; б) акти тлумачення норм права, роль яких зводиться до подолання правових колізій;

20) за способом зв'язку з правовою дійсністю запропоновано акти тлумачення норм права поділяти на такі види: а) позитивні, наявність яких підвищує дієвість нормативно-правових і правозастосовних актів та б) негативні, відсутність яких знижує ефективність нормативно-правових та індивідуально-правових актів; в) залежно від ролі інтерпретаційно-правових актів у розвитку юридичних колізій.

Список використаних джерел

1. Алексеев С. С. Общая теория права: в 2-х т. Москва : Юр. лит., 1982. Т. II. 360 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Теорія держави і права : підруч. / кол. авт. ; за заг. ред. Ю. А. Ведернікова. 3-є вид. перероб. і доп. Дніпро : Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
4. Власов Ю. Л. Проблеми тлумачення норм права: монограф. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 180 с.
5. Карташов В. Н. Теория правовой системы общества : учеб. пособие : в 2-х т. Ярославль : ЯрГУ, 2005. Т. 1. 547 с.
6. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 30 верес. 2016 р.: (офіц. текст). Київ. : ПАЛИВОДА А. В., 2016. 76 с.
7. Морозова Л. А. Теория государства и права: учебник. Москва : Юрист, 2002. 414 с.
8. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник ; вид. 5-те, зі змін. Київ : Атіка. 2001. 176 с.
9. Сердюк І. А. Визначення предмета теорії держави і права: доктринальні підходи та видове закріплення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 37–48.
10. Сердюк І. А. Акт тлумачення норм права: поняття та особливості. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 3. С. 79–86.
11. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття тлумачення норм права. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 3. С. 35–43.
12. Сердюк І. А. Плюралізм підходів до визначення кількісного аспекту стадій правозастосовного процесу. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 25–29.
13. Тодика Ю. М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика : монограф. Харків : Факт, 2001. 328 с.
14. Федоренко В. Л. Система конституційного права України: теоретико-методологічні аспекти : монограф. Київ : Ліра-К, 2009. 580 с.
15. Христова Г. О. Інтерпретаційно-правовий акт. *Велика українська юридична енциклопедія*. Харків : Право. 2016. Т. 3. С. 197–198.

Надійшла до редакції 08.12.2021

References

1. Alekseyev S. S. (1982) *Obshchaya teoriya prava* [General theory of law] : v 2-kh t. Moscow : Yur. lit., Vol. II. 360 p.
2. Velykyu tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayyns'koyi movy [Large explanatory dictionary of

the modern Ukrainian language] (z dod. i dopov.) / uklad. i holov. red. V. T. Busel. Kyiv : Irpin' : VTF «Perun», 2005. 1728 p.

3. Teoriya derzhavy i prava [Theory of State and Law] : pidruch. / kol. avt. ; za zah. red. Yu. A. Vedyernikova. 3-ye vyd. pererob. i dop. Dnipro : Lira LTD, 2017. 480 p.

4. Vlasov, Yu. L. (2001) Problemy tlumachennya norm prava [Problems of interpretation of law] : monohraf. Kyiv : In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho NAN Ukrainy, 180 p.

5. Kartashov, V. N. (2005) Teoriya pravovoy systemy obshchestva [Theory of the legal system of society] : ucheb. posobiye : v 2-kh t. Yaroslavl' : YarGU, Vol. 1. 547 p.

6. Konstytutsiya Ukrainy: chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopovn. stanom na 30 veres. 2016 r.: (ofits. tekst). Kyiv. : PALYVODA A. V., 2016. 76 p.

7. Morozova, L. A. (2002) Teoriya hosudarstva y prava [Theory of State and Law] : uchebnik. Moscow : Yurist, 414 p.

8. Rabinovych, P. M. (2001) Osnovy zahal'noyi teorii prava ta derzhavy [Fundamentals of the general theory of law and the state] : navch. posibnyk ; vyd. 5-te, zi zminamy. Kyiv : Atika, 176 p.

9. Serdiuk, I. A. (2013) Vyznachennya predmeta teorii derzhavy i prava: doktrynal'ni pidkhody ta vydove zakriplennya [Definition of the subject of the theory of state and law: doctrinal approaches and types of consolidation]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav.* № 3, p. 37–48.

10. Serdiuk, I. A. (2016) Akt tlumachennya norm prava: ponyattya ta osoblyvosti [Act of interpretation of law: concepts and features]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav.* № 3, pp. 79–86.

11. Serdiuk, I. A. (2014) Metodolohichnyy analiz interpretatsiy ponyattya tlumachennya norm prava [Methodological analysis of interpretations of the concept of interpretation of law.]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav.* № 3, pp. 35–43.

12. Serdiuk, I. A. (2018) Plyuralizm pidkhodiv do vyznachennya kil'kisnoho aspektu stadiy pravozastosovnoho protsesu [Pluralism of approaches to determining the quantitative aspect of the stages of the law enforcement process]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav.* № 2, pp. 25–29.

13. Todyka, Yu. M. (2001) Tlumachennya Konstytutsiyi i zakoniv Ukrainy: teoriya ta praktyka [Interpretation of the Constitution and laws of Ukraine: theory and practice] : monohraf. Kharkiv : Fakt, 328 p.

14. Fedorenko, V. L. (2009) Systema konstytutsiynoho prava Ukrainy: teoretyko-metodolohichni aspekty [System of constitutional law of Ukraine: theoretical and methodological aspects] : monohraf. Kyiv : Lira-K, 580 p.

15. Khrystova, H. O. (2016) Interpretatsiyno-pravovyy akt [Interpretation and legal act]. *Velyka ukrayins'ka yurydychna entsyklopediya.* Kharkiv : Pravo. Vol. 3, pp. 197–198.

ABSTRACT

Ihor Serdiuk. Classification of act of interpretation of legal norm: analysis existing and modern concept. The author has considered existing approaches in modern legal science to the classification of the concept of the act of official interpretation of law. Based on their analysis, the author clarifies the grounds for species differentiation of formal-mandatory expression of will of public authorities (their officials and officials), which has an informational impact on the consciousness of able-bodied subjects of law by explaining the content of law and regulations nature or some of their fragments, as well as he has substantiated a number of new approaches to the division of the category «act of official interpretation of law».

Refined and enriched with new approaches, the classification of the category of the act of interpretation of the law can be reflected through a set of such judgments about the grounds for its implementation and the variety of forms of manifestation of the studied phenomenon of legal reality:

1) according to the scope of action, the following are distinguished: a) normative interpretative-legal acts; b) casual interpretative legal acts;

2) according to the «authorship» of the rules of law that are the subject of interpretation, there are: a) acts of authentic interpretation and b) acts of delegated (legal) interpretation;

3) according to the entities that carry out the official interpretation of the norms of law, the following are distinguished: a) acts of state bodies; b) acts of local self-government bodies; c) acts of officials of public authorities;

4) depending on the will of the subject of law-making, as an object of interpretation, objectified in the norms of law, there are: a) acts in which the will of the parliament is determined; b) acts in which the will of the head of state is clarified; c) acts in which the will of the government is interpreted, etc.;

5) due to the subject of legal regulation («sectoral» feature) they distinguish: interpretative acts of constitutional, civil, labor, civil procedure, criminal procedure and other branches of private and public law;

6) according to the subject of interpretation there are: a) acts of interpretation of the rules of law (in the unity of their content and external form of expression); b) acts of interpretation of atypical legal provisions, which are only conditionally recognized by the rules of law, because they do not constitute rules of conduct; c) acts of interpretation of certain fragments of normative-legal prescriptions as a verbal form of expression of legal norms;

7) according to the functions carried out in unity with normative-legal and law-enforcement acts they distinguish: a) regulatory and b) protective interpretative-legal acts;

8) according to the method of their adoption they distinguish: a) acts of interpretation, adopted collectively; b) acts of interpretation adopted on the basis of unanimity;

9) according to the area of its action (being) there are: a) interpretative-legal acts, which in unity with the norms of law, the content of which is explained, extend their effect to the economic sphere; b) interpretative-legal acts, which in unity with the norms of law, the content of which is clarified, extend their influence on the political sphere; c) interpretative-legal acts, which in unity with the norms of law, the content of which is clarified, extend their effect to the cultural sphere; d) interpretative legal acts that, in accordance with the rules of law, the content of which is clarified, extend their impact on the family sphere; e) interpretative-legal acts, which in unity with the norms of law, the content of which is clarified, extend their effect to the environmental area;

10) depending on the territory to which they apply, it is proposed to distinguish between: a) interpretative acts of national action; b) interpretative acts of republican action; c) interpretative acts of local action;

11) according to the terms of validity, the acts of interpretation of legal norms are differentiated into permanent and temporary;

12) according to the range of actors (addressees) it is proposed to distinguish between interpretative and legal acts addressed to: a) individuals; b) legal entities; c) social communities; d) the state;

13) by the name (title) interpretative acts acquire the following legal forms: a) decisions; b) resolutions; c) judgements; d) decrees, e) orders, e) information letters, etc.;

14) depending on the degree of complexity of the logical-linguistic structure of the interpretative-legal act, as a legal document, distinguish between relatively simple and quite complex acts;

15) depending on the results of legal interpretation practice, there are: a) acts of literal (adequate) interpretation; acts of restrictive interpretation and c) acts of broadening interpretation;

16) according to the criterion of dependence on the structural element of the interpreted law, it is proposed to distinguish: a) acts of interpretation of the hypothesis of the rule of law; b) acts of interpretation of the disposition of the rule of law; c) acts of interpretation of the sanction of the rule of law; d) acts of interpretation of the purpose of legal norms;

17) according to the ontological status in the national legal system, it is proposed to distinguish the following types of the studied concept: a) the act of interpretation of legal norms, which is the interpreter's will, objectified in a separate legal document; b) an act of interpretation of the rules of law, which is an expression of the will of the interpreter, objectified in the motivating part of another legal act of a personal nature, which has a personified nature; c) an act of interpretation of the rules of law, which in legal reality is objectified in verbal, ie verbal form;

18) залежно від того, наскільки правильно (адекватно) відображена в інтерпретаційному акті воля суб'єкта правотворчості, запропоновано розрізняти: а) акти правильного відображення волі суб'єкта правотворчості; б) акти, в яких неправильно відображена чи навіть викривлена воля суб'єкта правотворчості;

18) depending on how correctly (adequately) the the law-maker's will is reflected in the interpretative act, it is proposed to distinguish: a) acts of correct reflection of the law-maker's will; b) acts in which the law-maker's will is incorrectly reflected or even distorted;

19) depending on the role of interpretative legal acts in the development of legal conflicts, the author considers reasonable their differentiation into such varieties; a) acts of interpretation of legal norms that cause legal conflicts, both explanatory and law enforcement; b) acts of interpretation of legal norms, the role of which is to overcome legal conflicts;

20) according to the method of connection with legal reality, the proposed interpretation of the law is divided into the following types: a) positive, the presence of which increases the effectiveness of regulations and law enforcement and b) negative, the lack of which reduces the effectiveness of regulations acts; c) depending on the role of interpretative legal acts in the development of legal conflicts.

Keywords: category «act of official interpretation of legal norms» (interpretative legal act), criteria (grounds) for species differentiation, classification of the concept of act of official interpretation of legal norms, species differentiation of acts of interpretation of legal norms, type of interpretative legal act.